

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ CHỦ ĐỘNG GIAO TIẾP BẰNG TIẾNG ANH TRONG LỚP HỌC

Lê Thị Chinh¹

Tóm tắt. Thực tế giảng dạy tiếng Anh tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội cho thấy, kỹ năng nói luôn là một thách thức đối với sinh viên. Vì vậy, việc tìm hiểu yếu tố nào có thể tạo hứng thú từ đó tăng tính chủ động giao tiếp bằng tiếng Anh trong giờ học là cần thiết. Kết luận từ nghiên cứu này có là nguồn tham khảo cho giảng viên trong việc triển khai hoạt động dạy nói một cách hiệu quả.

Từ khóa: *Yếu tố ảnh hưởng, giao tiếp tiếng Anh, lớp học.*

1. Đặt vấn đề

Sự ra đời của phương pháp dạy học ngoại ngữ theo đường hướng giao tiếp là một minh chứng rõ ràng cho tầm quan trọng của kỹ năng nói trong mỗi lớp học ngoại ngữ nói chung và tiếng Anh nói riêng. Khái niệm tự nguyện giao tiếp bằng ngoại ngữ (willingness to communicate in second language) trong lớp học cũng từ đây xuất hiện với hàm ý người học sẵn sàng tham gia giao tiếp bằng tiếng Anh với một, hai hay một nhóm người tại một thời điểm nhất định. Một số học giả như Clemente (1998), Baker (2003, được trích dẫn bởi Riasati, 2012) thậm chí cho rằng mục đích của việc dạy ngoại ngữ chính là tăng cường sự tự nguyện giao tiếp bằng ngoại ngữ đó của người học.

Tuy nhiên, trong thực tế giảng dạy tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, kết quả của các bài thi nói tiếng Anh của sinh viên học trình độ B1 luôn thấp, điều này đặc biệt đúng với các sinh viên học lại môn B1 từ một đến hai lần (B1 là mức năng lực ngoại ngữ theo quy chuẩn của khung tham chiếu Châu Âu, theo quy định của Bộ Giáo dục, trình độ B1 môn ngoại ngữ là điều kiện xét tốt nghiệp bậc đại học chính quy và cao học). Dựa theo thống kê kết quả 105 bài thi hết môn Tiếng Anh Cơ sở 3, cũng là bài thi xét chuẩn đầu ra B1 học kỳ 2, năm học 2016-2017, điểm kỹ năng nói so với các kỹ năng khác có sự chênh lệch rõ rệt. Cụ thể, 53% sinh viên có điểm nói là điểm thấp nhất trong bốn kỹ năng nghe, nói, đọc, viết. Kết quả thống kê từ kỳ thi học kỳ 1, năm học 2017-2018 cũng cho con số tương tự: trong tổng số 76 sinh viên tham gia thi hết môn Tiếng Anh Cơ sở 3, có 44 sinh viên (57%) sinh viên có điểm nói thấp so với ba kỹ năng còn lại là nghe, đọc và viết. Bên cạnh đó, qua giảng dạy trực tiếp, bước đầu tác giả quan sát rằng trong giờ học nói, có sinh viên hăng hái hoàn thành các hoạt động giáo viên giao cho, nhưng có sinh viên lảng tránh, thậm chí tỏ ra mất tự tin khi được gọi nói. Thêm vào đó, sinh viên hầu như không tự tạo cho mình hoặc tìm kiếm cho mình cơ hội để giao tiếp bằng tiếng Anh. Từ thực tế này, câu hỏi

Ngày nhận bài: 10/12/2017. Ngày nhận đăng: 12/12/2018.

¹Trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Quốc Gia Hà Nội;
e-mail: lechinh@gmail.com

được đưa ra là trong giờ học tiếng Anh, sinh viên đã tự nguyện tham gia các hoạt động nói chưa và các yếu tố nào có thể làm tăng sự tự nguyện đó, từ đó cải thiện kỹ năng nói của họ? Khảo sát này được thực hiện nhằm trả lời các vấn đề trên thông qua việc phỏng vấn 90 sinh viên đang học trình độ B1. Câu hỏi phỏng vấn "Trong giờ học nói tiếng Anh, điều nào làm em thấy hứng thú hơn để tự giác tham gia vào các hoạt động luyện kỹ năng nói?" nhằm xác định các yếu tố có thể có ảnh hưởng đến sự tự nguyện nói tiếng Anh trong lớp học của sinh viên. Từ kết quả phỏng vấn, phiếu khảo sát được phát cho 90 sinh viên nói trên. Bản khảo sát gồm 14 câu hỏi tập trung vào nhận thức của sinh viên về các yếu tố: hình thức triển khai hoạt động nói; đặc điểm của bạn nói; vai trò của giáo viên; nhận thức về tính cách và khả năng của bản thân; các yếu tố khách quan khác. Dựa vào các câu trả lời từ phiếu khảo sát, 90 sinh viên nói trên sẽ được phỏng vấn chuyên sâu để giải thích rõ hơn về câu trả lời mình đã chọn.

2. Các yếu tố ảnh hưởng đến sự chủ động nói tiếng Anh

Từ khi phương pháp giảng dạy ngoại ngữ theo đường hướng giao tiếp được áp dụng rộng rãi trong các lớp học ngoại ngữ nói chung và tiếng Anh nói riêng, việc dạy và học kỹ năng nói được coi là một phần thiết yếu đối với cả người dạy và học. Nunan (1991) thậm chí đã coi khả năng giao tiếp là thước đo sự thành công của người học ngoại ngữ: thành công được đánh giá qua khả năng triển khai hội thoại bằng ngoại ngữ đang học (success is measured in terms of the ability to carry out a conversation in the (target) language) (Nunan, 1991, chapter 2).

Theo Chaney (1998), kết quả của việc dạy nói một ngoại ngữ là tạo và chia sẻ thông tin thông qua việc sử dụng các ký hiệu lời nói và phi lời nói trong ngữ cảnh khác nhau. Đồng tình với quan điểm này, Nunan (2003) cụ thể hóa các mục tiêu người học cần đạt được trong quá trình học kỹ năng nói:

- Phát âm được các âm trong tiếng Anh.
- Sử dụng được trọng âm, ngữ điệu của câu.
- Lựa chọn từ và cấu trúc câu phù hợp với từng chủ đề, ngữ cảnh và đối tượng giao tiếp.
- Sắp xếp ý định diễn đạt một cách logic và phù hợp về nghĩa.
- Sử dụng được ngoại ngữ như một phương tiện để đánh giá.
- Sử dụng được ngoại ngữ một cách nhanh và tự tin đạt đến độ trôi chảy.

Để có thể đạt được các mục tiêu đó, một lớp dạy học nói tiếng Anh cần phải lựa chọn đúng đường hướng, triển khai các hoạt động nói đa dạng, có thời gian luyện tập đủ, sách, giáo trình phù hợp, nhưng trên hết, người học phải được tạo cơ hội tốt nhất để có thể giao tiếp bằng tiếng Anh (Nunan, 1991).

Như vậy, để tạo cơ hội, môi trường học kỹ năng nói cho sinh viên, giáo viên cần tìm hiểu các yếu tố có thể khuyến khích sinh viên tăng tính tự giác giao tiếp bằng tiếng Anh trong giờ học thay vì dùng tiếng mẹ đẻ.

Xuất phát từ thực tế một số sinh viên luôn sẵn lòng nói bằng tiếng Anh trong khi số khác lại ngại ngùng, trốn tránh mỗi khi giáo viên triển khai các hoạt động nói, nhiều tác giả đã tiến hành nghiên cứu để tìm ra lời giải cho hiện tượng này. Theo Riasati và Nooreen (trích từ Riasati, 2012), các yếu tố ảnh hưởng trực tiếp đến sự chủ động nói là (1) động lực, (2) nhu cầu giao tiếp (3) nhận thức về khả năng giao tiếp của bản thân, (4) tính cách của người học và (5) nội dung và ngữ cảnh giao tiếp. Trong một nghiên cứu của Cao và Phil (trích từ Riasati, 2012), người học đã xác định các yếu tố sau đây cũng có tác động đến việc họ có sẵn lòng giao tiếp bằng tiếng Anh hay không:

quy mô của nhóm làm việc, độ tự tin của bản thân, sự quen thuộc với bạn nói và sự quen thuộc với hoạt động nói hay chủ đề nói. Các yếu tố được liệt kê từ nghiên cứu của Riasati và Nooreen (2012) là cơ sở để tác giả thiết kế bản câu hỏi khảo sát cho sinh viên tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội

3. Kết quả khảo sát

Qua phỏng vấn 90 sinh viên với câu hỏi: Trong giờ học nói tiếng Anh, điều nào làm em thấy hứng thú hơn để tự giác tham gia vào các hoạt động luyện kỹ năng nói?, các câu trả lời khá đa dạng. Chỉ có ba sinh viên nói rằng em chưa tìm thấy điều gì làm em tự giác tham gia các hoạt động nói trên lớp, số lần em nói tiếng Anh trên lớp là do cô giáo yêu cầu. Hầu hết các yếu tố được nhắc đến thuộc 4 nhóm sau: hình thức triển khai hoạt động nói; đặc điểm của bạn nói; vai trò của giáo viên; nhận thức về tính cách và khả năng của bản thân; các yếu tố khách quan khác.

Một bản khảo sát gồm 14 câu hỏi nhằm chi tiết hóa các yếu tố trên được phát cho sinh viên.

KHẢO SÁT NHẬN THỨC CỦA SINH VIÊN ĐỐI VỚI CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ TỰ NGUYỆN NÓI TIẾNG ANH TRÊN LỚP HỌC

Câu hỏi phỏng vấn:

Trong giờ học nói tiếng Anh, điều nào làm em thấy hứng thú hơn để tự giác tham gia vào các hoạt động luyện kỹ năng nói?

Câu hỏi dùng cho phiếu điều tra: Khi học nói tiếng Anh

1. Em thích luyện nói
 - a. một mình
 - b. theo cặp
 - c. theo nhóm nhỏ (3-5 người)
 - d. theo nhóm lớn (>5 người)
2. Tuổi của bạn nói trong nhóm có ảnh hưởng đến việc học nói của em.
 - a. có
 - b. không
3. Giới tính của bạn nói có ảnh hưởng đến việc học nói của em.
 - a. có
 - b. không
4. Mức độ thân quen của em với bạn nói ảnh hưởng đến việc học nói của em
 - a. có
 - b. không
5. Sự tham gia tích cực hay không của bạn nói sẽ ảnh hưởng đến hứng thú nói tiếng Anh của em.
 - a. có
 - b. không
6. Em sẽ chủ động nói tiếng Anh hơn khi biết bài nói của mình sẽ được chấm điểm
 - a. có
 - b. không
7. Em sẽ chủ động nói tiếng Anh hơn khi giáo viên đưa ra yêu cầu rõ ràng và phù hợp
 - a. có
 - b. không
8. Em sẽ chủ động tham gia nói khi giáo viên đưa ra các chủ đề hấp dẫn
 - a. có
 - b. không
9. Em sẽ chủ động nói tiếng Anh hơn khi giáo viên thường xuyên khích lệ và đưa ra lời khen kịp thời
 - a. có
 - b. không
10. Em sẽ hứng thú nói tiếng Anh hơn khi giáo viên thường xuyên góp ý và sửa các lỗi em mắc phải trong lúc nói
 - a. có
 - b. không
11. Tính cách của em ảnh hưởng đến sự chủ động nói tiếng Anh trong giờ học
 - a. có
 - b. không
12. Nhận thức về khả năng nói của em ảnh hưởng đến hứng thú nói tiếng Anh trong giờ học
 - a. có
 - b. không
13. Không khí lớp học (sôi nổi, nghiêm túc, căng thẳng, ...) ảnh hưởng đến hứng thú nói tiếng Anh của em
 - a. có
 - b. không
14. Giáo trình, tài liệu học ảnh hưởng đến hứng thú học của em
 - a. có
 - b. không

Sau đó các sinh viên này có cơ hội được phỏng vấn một lần nữa để giải thích kỹ hơn trực tiếp về câu trả lời của mình. Kết quả của nghiên cứu thể được tổng kê như sau:

3.1. Hình thức triển khai hoạt động nói

Với các lựa chọn đưa ra, chỉ 3/90 sinh viên thích các hoạt động học nói tiếng Anh cần người học làm việc độc lập. Trong số còn lại thích các hoạt động nhóm, 67% sẽ hứng thú hơn khi họ tham gia nhóm 3 người, 30% thích học nói theo cặp. Lý do phổ biến nhất cho xu hướng này được các sinh viên khẳng định rằng khi học nói tiếng Anh theo nhóm nhỏ họ có nhiều cơ hội để học hỏi từ bạn.

3.2. Đặc điểm của bạn nói

Với 4 câu hỏi liên quan đến bạn nói cùng nhóm tập trung vào: tuổi của bạn nói, giới tính của bạn nói, mức độ quen biết với bạn nói và mức độ tham gia của bạn nói. Phần lớn sinh viên cho rằng, tuổi của bạn nói (70%) cho dù lớn hơn, nhỏ hơn hay bằng tuổi cũng không ảnh hưởng đến sự tự giác tham gia hoạt động nói. Tỷ lệ tương tự cũng dành cho câu hỏi liên quan đến giới tính của người bạn nói. 72% sinh viên không quan tâm đến việc bạn nói là người cùng giới hay khác giới. Tuy nhiên trong số 28% nói rằng, họ quan tâm đến giới tính của bạn nói, phần lớn thích bạn nói là người khác giới. Số sinh viên này lý giải cho lựa chọn của họ có thể là do yếu tố tâm lý: họ sẽ chủ động tham gia các hoạt động nói vì muốn gây ấn tượng tốt với bạn nói.

Liên quan đến ảnh hưởng của mức độ quen biết của bạn nói tới việc chủ động tham gia hoạt động nói, 52/90 sinh viên khẳng định họ bị tác động rất nhiều từ việc người họ có quen người bạn cùng nhóm hay không. Theo họ việc quen biết bạn nói sẽ giúp họ tự tin hơn để diễn đạt ý của mình. Một số trong 15 sinh viên này còn tin rằng nếu bạn nói là bạn mình họ có thể nhờ bạn viết sẵn bài nói cho mình.

Qua khảo sát, mức độ tham gia của bạn nói ảnh hưởng trực tiếp đến sự chủ động tham gia các hoạt động nói của sinh viên. Có tới 80% sinh viên nói rằng, họ sẽ tự giác hơn nếu bạn cùng nhóm là tổ ra hăng hái và ngược lại.

3.3. Vai trò của giáo viên

Vai trò của giáo viên trên lớp học đóng vai trò quan trọng trong việc làm cho sinh viên chủ động nói bằng tiếng Anh. 100% sinh viên sẽ chủ động tìm cơ hội để luyện tập nói tiếng Anh nếu họ biết rằng bài tập đó sẽ được chấm điểm.

Tuy nhiên, việc giáo viên đưa ra yêu cầu hay chỉ dẫn rõ ràng hay không không ảnh hưởng đến nhiều sinh viên. 65% sinh viên nói rằng, hầu hết các hoạt động nói đều quen thuộc với họ và trong tình huống không hiểu yêu cầu họ sẽ quay sang hỏi bạn bên cạnh (bằng tiếng Việt). Câu hỏi liên quan đến sự hấp dẫn của các chủ đề nói cũng có câu trả lời tương tự: gần 67% sinh viên họ không quan tâm đến chủ đề nói về cái gì vì trong thực tế thi B1 học cần sẵn sàng nói về bất cứ chủ đề nào.

80% sinh viên cũng bày tỏ sự mong đợi nhận được nhận xét (dù khen hay chê) từ giáo viên. Thậm chí, có 6 sinh viên khẳng định rằng chính vì được cô giáo nhận xét và sửa lỗi phát âm nên họ mới chủ động tham gia các hoạt động nói. Tuy nhiên, có tới 50% trong số này hy vọng giáo viên sẽ nhận xét riêng với họ vì sợ mất mặt trước cả lớp nếu họ nói không tốt.

3.4. Nhận thức về tính cách và khả năng của bản thân

Đây là nhóm yếu tố tác giả nhận được nhiều ý kiến từ việc phỏng vấn chuyên sâu nhất. Có tới 85% sinh viên tin rằng cá tính của họ và nhận thức về khả năng nói tiếng Anh của họ ảnh hưởng đến việc họ chủ động tham gia vào các hoạt động nói trên lớp. Họ cũng khẳng định đây là các yếu tố có ảnh hưởng tiêu cực.

Hầu hết sinh viên được phỏng vấn nhận rằng tính cách rụt rè đã cản trở họ rất nhiều trong việc chủ động tham gia các hoạt động nói. Một số sinh viên còn cho biết họ đã nhiều lần thử thay đổi bằng cách khích lệ mình mạnh dạn hơn nhưng đã thất bại. Các sinh viên này hy vọng giáo viên sẽ có các biện pháp khích lệ phù hợp để họ có thể tự tin hơn.

Có nhận thức khá tiêu cực về khả năng nói tiếng Anh của mình là xu hướng chung của 90 sinh viên tham gia khảo sát, đặc biệt là những viên đã học B1, tham gia và không đạt các kỳ thi nói của môn B1 trước đó. Có tới 50% sinh viên bày tỏ sự hoang mang về khả năng nói của mình. Họ băn khoăn liệu họ có thể đáp ứng được yêu cầu của môn học không, thậm chí có 5 sinh viên hoàn toàn tin rằng mình không có khả năng để nói tiếng Anh và việc họ thi đỗ các thi nói là do may mắn.

3.5. Các yếu tố khách quan

Các yếu tố khách quan như giáo trình, tài liệu, thiết bị học, theo các sinh viên tham gia khảo sát, không có nhiều ảnh hưởng lắm đến tính chủ động của sinh viên trong các hoạt động nói. Thực tế chỉ khoảng 1/6 sinh viên cho rằng họ sẽ hứng thú hơn nếu họ được học các giáo trình mềm, sử dụng các thiết bị hiện đại. Trong khi đó 56% sinh viên cho rằng không khí lớp học ảnh hưởng đến tính chủ động của họ. Cụ thể, sinh viên sẽ hứng thú và tự giác tìm cơ hội nói khi các bạn xung quanh họ đều hào hứng luyện tập.

4. Giải pháp đề xuất

Như vậy, qua kết quả khảo sát, các yếu tố như cách đưa ra yêu cầu cho các hoạt động nói, chủ đề nói, giáo trình, thiết bị... không có nhiều tác động đến sự chủ động tham gia học nói trên lớp của sinh viên. Thay vào đó, bên cạnh việc lưu ý về việc phân nhóm phù hợp, đưa ra lời nhận xét thỏa đáng để tránh làm sinh viên mất mặt, giáo viên cần đặc biệt tập trung các hoạt động nhằm khích lệ tối đa sự tự tin của sinh viên, xóa bỏ nhận thức tiêu cực của họ về khả năng nói của mình. Chỉ khi người học tự tin và chủ động tham gia các hoạt động nói, từ đó chủ động giao tiếp bằng tiếng Anh thì khả năng nói của họ mới được cải thiện. Dưới đây là một số gợi ý cho giáo viên trong quá trình triển khai hoạt động nói trên lớp:

Giáo viên có thể linh hoạt áp dụng các cách thành lập nhóm khác nhau để tạo hứng thú cho sinh viên cũng như tạo cơ hội cho sinh viên học hỏi thêm từ nhiều bạn khác nhau: thành lập nhóm ngẫu nhiên, nhóm gồm những sinh viên tự nguyện, có chung mối quan tâm, nhóm những sinh viên có đặc điểm chung, nhóm có sinh viên khá giỏi lẫn với sinh viên kém hơn, nhóm theo giới tính,...

Giáo viên đảm bảo hoạt động nói theo nhóm của sinh viên tuân tự được thực hiện theo ba bước: (1) làm việc chung cả lớp: giáo viên chia nhóm, giao nhiệm vụ cho từng nhóm, nếu cần giáo viên có thể làm mẫu; (2) làm việc theo nhóm: sinh viên thỏa thuận phần việc cụ thể cho từng thành viên, trao đổi thống nhất nội dung, cử đại diện hoặc từng thành viên trình bày kết quả làm việc

nhóm.

Kỹ thuật đưa phản hồi hoặc nhận xét đánh giá cũng là yếu tố giáo viên cần lưu ý để khuyến khích sinh viên nói nhiều hơn trong giờ học tiếng Anh. Giáo viên có thể khuyến khích sinh viên bằng điểm số và lấy vào 10% điểm tham gia học trên lớp (theo quy định tại đề cương môn học). Bên cạnh đó, giáo viên có thể đưa ra nhận xét trực tiếp đối với phần trình bày của cả nhóm hoặc từng cá nhân. Các nhận xét của giáo viên cần chính xác, cụ thể và khái quát được các đặc điểm điển hình trong phần nói của sinh viên.

5. Kết luận

Nhìn chung, báo cáo này có thể là nguồn tham khảo cho giáo viên đang giảng dạy tiếng Anh tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn và giáo viên dạy tiếng Anh cho sinh viên không chuyên. Từ việc xác định được các yếu tố gây tác động đến sự tự giác giao tiếp bằng tiếng Anh trong giờ học, giáo viên có thể điều chỉnh việc triển khai các hoạt động nói theo hướng phù hợp hơn với sinh viên, giúp họ từng bước tăng kiến thức cũng như sự tự tin và sự hứng thú khi học nói tiếng Anh, từ đó hình thành sự tự nguyện giao tiếp bằng tiếng Anh trong các tình huống giao tiếp khác nhau.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Chaney, A.L (1998), *Teaching Oral Communication in Grades K-8*, Boston: Allyn&Bacon.
- [2] McDonough, J. & C. Shaw (2003), *Materials and Methods in ELT: a teacher's guide*, Malden, MA; Oxford: Blackwell.
- [3] Nunan, D. (2003), *Practical English Language Teaching*, NY:McGraw-Hill.
- [4] Nunan, D. (1991), *Language Teaching Methodology*, UK: Prentice Hall International (Chapter two & three)
- [5] Riasati, M.J. (2012), *EFL Learner's Perception of Factors Influencing Willingness to Speak English in Language Classroom: A Quantitative Study*. www.idosi.org.com.

ABSTRACT

Factors affecting activeness in classroom communication in english

Communicating in English has always been a constant challenge facing students at University of Social Sciences and Humanities. Therefore, investigating factors affecting students' activeness to communicate is essential. Basing on data from interviews and questionnaires, conclusions from the study can suggests effective activities in teaching speaking skill.

Keywords: *Activeness in communicate, speaking skill, teaching speaking skill.*